

призначення судами кримінального покарання» № 8 від 12.06.2009. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VS03142>.

13. Сердюк П.П. Диференціація кримінальної відповідальності: проблема вибору концепту. 2013. URL: <https://files.visnikkau.org/>.

14. Кримінальний кодекс Республіки Білорусь. URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=Hk9900275>.

15. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

16. Замість довічного – 25 років ув'язнення. URL: <http://ukrprison.org.ua/index.php?id=1443184500>.

17. Щодо проекту Закону України «Про впорядкування кримінальних покарань за особливо тяжкі злочини» (про збільшення верхньої межі покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк). URL: <http://khpg.org/index.php?id>.

ГЛОБА М. М.,

здобувач кафедри кримінального права № 1
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 343.28/.29

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.5.21>

ЩОДО ВИЗНАННЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ІЗ ПОТЕРПІЛИМ ВИДОМ УГОДИ ПРО ПРИМИРЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті розглядається питання видів угод про примирення у кримінальному провадженні. Зазначається, що у зв'язку з прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу в Україні було запроваджено нові способи вирішення кримінально-правових конфліктів шляхом укладення угоди про примирення у кримінальному провадженні. На думку законодавця, такі зміни мають сприяти подальшій гуманізації кримінального судочинства, забезпеченню швидкого та повного поновлення прав потерпілого та приведення вітчизняного кримінального процесуального законодавства у відповідність до європейських стандартів.

Встановлено, що залежно від виду кримінально-правових наслідків у кримінальному процесуальному законодавстві передбачено два різновиди угоди про примирення:

- 1) угода про примирення з призначенням покарання;
- 2) угода про примирення з призначенням покарання та звільненням від його відбування з випробуванням.

Зазначається, що аналіз кримінального та процесуального законодавства дозволяє віднести до різновидів угоди про примирення досягнення примирення із потерпілим, наслідком якого є звільнення від кримінальної відповідальності (ст. 46 Кримінального кодексу України). У зв'язку з цим пропонується внести відповідні зміни до кримінального процесуального законодавства України, які дозволять забезпечити на практиці всебічний захист прав сторін кримінально-правового конфлікту у разі звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим, формалізувати письмову форму фіксації

факту того, що потерпілий пробачив особу, яка порушила його права, а також юридично закріпити досягнуті сторонами домовленості щодо умов і порядку відновлення порушеного права потерпілого та його згоди на звільнення підозрюваного / обвинуваченого від кримінальної відповідальності.

Наголошується на тому, що поширення правових наслідків невиконання угоди про примирення, передбачених у ст. 476 КПК, на випадки звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим (ст. 46 КК) створить додаткові правові гарантії захисту прав потерпілого від невиконання підозрюваним / обвинуваченим взятих на себе зобов'язань перед потерпілим.

Ключові слова: кримінальне провадження, угода, примирення, потерпілий, звільнення від кримінальної відповідальності.

Hloba M. M. Recognition of exemption from criminal responsibility in connection with reconciliation with the victims as a reconciliation agreement in criminal proceedings

The article discusses the types reconciliation with the victim in the criminal process. It is noted that in connection with the adoption in 2012 of the Criminal Procedure Code in Ukraine, new ways of solving criminal legal conflicts were introduced in the form of reconciliation with the victim in criminal proceedings. According to the legislator, such changes should contribute to the further humanization of criminal proceedings, to ensure the rapid and complete restoration of the rights of the victim and to bring domestic criminal procedural legislation in line with European standards.

It has been established that, depending on the type of criminal law consequences, the criminal procedural legislation provides for two types of reconciliation with the victim:

- 1) sentencing;
- 2) sentencing and release from punishment on probation.

At the same time, it is noted that the analysis of criminal and procedural legislation allows to recognize as a special type of agreement on the reconciliation, reconciliation with the victim as a basis for exemption from criminal responsibility (art. 46 of the Criminal Code of Ukraine). Accordingly, it is proposed to amend the Criminal Procedure Law of Ukraine accordingly, which will ensure in practice the full protection of the rights of the parties to the criminal conflict in the event of exemption from criminal responsibility in connection with reconciliation with the victim, formalize in writing the recording of the fact that the victim has forgiven the person, the person who violated his rights, as well as legally consolidate the agreements reached by the parties on the conditions and procedure for restoring the victim's violated right and his consent to dismiss the suspect / accused from criminal liability.

Accordingly, it is proposed to amend the Criminal Procedure Law of Ukraine accordingly which will ensure in practice the full protection of the rights of the parties to the criminal conflict in the event of exemption from criminal responsibility in connection with reconciliation with the victim, formalize in writing the recording of the fact that the victim has forgiven the person, the person who violated his rights, as well as legally consolidate the agreements reached by the parties on the conditions and procedure for restoring the victim's violated right and his consent to dismiss the suspect / accused from criminal liability.

It is noted that extending the legal consequences of non-compliance with the reconciliation agreement provided for in Art. 476 of the Code of Criminal Procedure to cases of exemption from criminal liability in connection with reconciliation with the victim (Art. 46 of the Criminal Code) will create additional legal guarantees for protecting the rights of the victim from failure by the suspect / accused to fulfill their obligations to the victim.

Key words: criminal process, agreement, reconciliation, victim, exemption from criminal liability.

Вступ. Однією з новацій Кримінально процесуального кодексу України 2012 року (далі – КПК) стало закріплення принципу диспозитивності як самостійної засади кримінального процесу, згідно з яким сторони кримінального провадження є вільними у використанні своїх прав у межах та в спосіб, визначені законом (ст. 26 КПК).

Формою реалізації цього принципу стало встановлення можливості укладення угоди між потерпілим та обвинуваченим у кримінальному провадженні. Таке нововведення було зумовлено втіленням ідей відновного правосуддя у національну систему права, прагненням держави сприяти подальшій гуманізації кримінального судочинства України, посиленню гарантій прав і свобод як осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, так і потерпілих від них.

Дослідженню правових питань примирення з потерпілим присвятили свої праці І.А. Войтюк, Ю.В. Баулін, Л.В. Головка, О.В. Давидова, О.О. Дудоров, В.В. Землянська, Х. Зер, Н. Крісті, В.Т. Маляренко, О.В. Перепада, М.І. Хавронюк та багато інших учених. Зважаючи на певну новизну прийнятих законодавчих положень окремі аспекти застосування компромісних процедур у кримінальному провадженні потребують свого подальшого наукового аналізу, зокрема щодо видів угод про примирення у кримінальному судочинстві.

Постановка завдання. Метою статті є науково-практичний аналіз звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим як спеціального виду угоди про примирення у кримінальному провадженні.

Результати дослідження. Відповідно до положень гл. 35 КПК угодою про примирення називається угода між потерпілим та особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, змістом якої є:

- 1) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням,
- 2) строки її відшкодування чи перелік дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого,
- 3) строк їх вчинення,
- 4) узгоджене покарання,
- 5) згода сторін на його призначення,
- 6) призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням,
- 7) умови застосування спеціальної конфіскації,
- 8) наслідки укладення та затвердження угоди (ст. 473 КПК),
- 9) наслідки невиконання угоди (ст. 476 КПК).

Отже, залежно від кримінально-правових наслідків, які настають у випадку укладення угоди про примирення винного з потерпілим, кримінально-процесуальне законодавство України виділяє два види таких угод:

- а) угода про примирення, пов'язана з призначенням покарання,
- б) угода про примирення, пов'язана з призначенням покарання та звільненням від його відбування з випробуванням (ст. 471 КПК).

Системний аналіз норм матеріального та процесуального кримінального права України свідчить, що примирення з потерпілим дає можливість застосування й інших кримінальних і кримінально-процесуальних норм, зокрема це звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим (ст. 46 КК). Оскільки в основі застосування звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим також перебуває досягнення консенсусу між сторонами кримінально-правового конфлікту, то цю правову ситуацію також можна віднести до інституту угод у кримінальному провадженні.

Точка зору, згідно з якою звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим як компромісна форма вирішення кримінально-правового конфлікту є виявом застосування процедур відновного правосуддя та медіації, неодноразово висловлювалася у правовій літературі. Так, на думку Ю.В. Бауліна, «інститут примирення з потерпілим певним чином є відображенням властивих закордонному законодавству альтернативних заходів і примірювальних процедур» [1, с. 136].

О.Р. Семчишин вважає, що пом'якшення вироку (ст. 66 КК) або закриття кримінальної справи (ст. 46 КК) є формами застосування відновного правосуддя в Україні [2]. А.М. Бойко

зазначає, що підставою звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням (ст. 46 КК) є укладення угоди між потерпілим і винною особою [3].

О.Г. Наджафов наголошує на тому, що відповідно до положень КПК угода про примирення може укладатися у трьох різних формах: 1) відмова потерпілого від обвинувачення у випадках, передбачених КПК (гл. 36 КПК); 2) примирення винного з потерпілим, передбачене у ст. 46 КК; 3) укладення угоди про примирення (гл. 35 КПК) [4].

У літературі висловлюються й точки зору про те, що інститути примирення з потерпілим у матеріальному та процесуальному праві мають суттєві відмінності і їх не можна ототожнювати. Ці відмінності загалом пов'язують із передумовами застосування цих інститутів, а саме видами кримінальних правопорушень, при вчиненні яких допускається примирення, а також із ознаками потерпілого, який може виступати стороною угоди про примирення у кримінальному праві [5].

В. Навроцька зазначає, що «інститут потерпілого у кримінальному процесі має корінні відмінності від однойменного матеріально-правового поняття. Якщо внаслідок кримінального правопорушення настала смерть, то права потерпілого можуть мати близькі родичі чи члени сім'ї безпосередньо постраждалого (ч. 6 ст. 55 КПК). Але з такими особами регламентоване ст. 46 КК примирення не може відбутися, оскільки вони не є потерпілими у матеріально-правовому сенсі» [6, с. 59–60].

Незважаючи на відмінності в умовах застосовування, норми про примирення, які містяться у матеріальному та процесуальному кримінальному праві, мають не різну, а єдину правову природу і є втіленням ідей відновного правосуддя у законодавстві України.

Відповідно до ст. 46 КК особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим і відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

Передумовою застосування цього виду звільнення є вчинення особою вперше (фактично або юридично) кримінального правопорушення певного ступеня тяжкості, а саме кримінального проступку (ч. 2 ст. 12 КК) або необережного нетяжкого злочину (ч. 4 ст. 12 КК), за винятком корупційних. Отже, такі умови застосування цього виду звільнення від кримінальної відповідальності певним чином збігаються з умовами укладення угоди про примирення, визначеними у ч. 3 ст. 469 КПК.

Підставою застосування цього виду звільнення від кримінальної відповідальності є примирення підозрюваного / обвинуваченого з потерпілим. На думку Ю.В. Бауліна, примирення – це акт прощення потерпілим свого кривдника, який заподіяв йому шкоду, досягнення з ним згоди та миру за умови відшкодування збитків та усунення шкоди або домовленості винного з потерпілим про таке відшкодування (усунення) (за винятком, якщо потерпілий вибачив винному заподіяну шкоду) [1, с. 139].

Отже, примирення з потерпілим як підстава звільнення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, від кримінальної відповідальності, – це не просто одноособова заява з боку потерпілого про прощення свого кривдника, а двостороння домовленість про мирне вирішення кримінально-правового конфлікту. Тобто, це обопільна згода на вчинення кореспондуючих дій у вигляді спокутування та прощення. Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, усуває спричинені нею наслідки, а потерпілий пробачає її та відмовляється від будь-яких претензій щодо неї. Тому підставою для звільнення від кримінальної відповідальності відповідно до ст. 46 КК є досягнення взаємних домовленостей, здійснення взаємних поступок між потерпілим і підозрюваним / обвинуваченим, тобто укладення між ними мирної угоди.

Таке розуміння приписів ст. 46 КК повністю відповідає міжнародно-правовим документам, зокрема Рекомендації № R (99) 19 Комітету Міністрів Ради Європи [7]; Декларації Генеральної Асамблеї ООН щодо основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою 1985 року [8]; Віденській декларації про злочинність і правосуддя: відповіді на виклики XXI століття [9]; Основоположному рішенню Ради Європейського

Союзу від 15 березня 2001 року «Про місце жертв злочинів у кримінальному судочинстві» (2001/220/ЖНА) [10] щодо впровадження практик позасудового розгляду кримінально-правових конфліктів.

Відповідно до положень цих нормативно-правових актів законодавство країни має сприяти медіації у кримінальних справах, яка має бути допустимою на будь-якій стадії правосуддя, незалежно та автономно в рамках кримінальної юстиції. При цьому у міжнародних документах з питань впровадження та розвитку концепцій відновного правосуддя допускається, що наслідком досягнення примирення між сторонами кримінально-правового конфлікту може бути звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Крім цього, вивчення зарубіжного досвіду застосування компромісних процедур у кримінальному судочинстві свідчить про те, що у європейських країнах (Німеччині, Польщі, Румунії, Словенії, Угорщині, Франції, Чехії) найпоширенішими наслідками укладення мирової угоди у кримінальному процесі є саме закриття кримінального провадження або звільнення винного від кримінальної відповідальності.

У зв'язку з наведеним вважаємо, що підставою звільнення особи від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК слід вважати саме *укладення угоди між сторонами кримінально-правового конфлікту* у кримінальному процесі. Таке розуміння положень ст. 46 КК дозволить усунути протиріччя між матеріально-правовими підставами звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим (ст. 46 КК) і відповідними процесуальними нормами, а також сприятиме захисту прав потерпілого у випадку звільнення підозрюваного (обвинуваченого) від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим.

Справа у тому, що відповідно до ст. 46 КК однією з правових підстав звільнення від кримінальної відповідальності є відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди. У правовій літературі визнається, що таке відшкодування має факультативний характер, оскільки потерпілий має право: 1) вибачити борг (повністю або частково); 2) відмовитися від свого права вимагати належного відшкодування або усунення заподіяної шкоди [11].

Як зазначає Ю.В. Баулін, змістом домовленості між сторонами кримінально-правового конфлікту може бути домовленість про фактичне відшкодування збитків чи усунення шкоди або їх частини після прийняття постанови про закриття провадження у кримінальній справі [1, с. 141].

В останньому випадку права потерпілого є найменш захищеними, оскільки чинне кримінально-процесуальне законодавство України не містить жодного механізму захисту прав потерпілого для випадків, якщо попередньо сторони не уклали цивільно-правового договору з цього приводу, а правопорушник ухиляється від виконання досягнутої домовленості; або у ситуаціях, коли потерпілий не проти примирення з винним, але він, наприклад, ще не завершив курс лікування і не знає остаточної суми витрат на лікування, і після ухвалення рішення суду про звільнення від кримінальної відповідальності виявиться, що фактичний розмір цих витрат перевищує попередні домовленості з винним [12].

Проте, якщо поширити процесуальний порядок укладення угоди про примирення, передбачений у гл. 35 КПК, на випадки примирення з потерпілим, наслідком якого є звільнення від кримінальної відповідальності, то це створить додаткові гарантії захисту прав потерпілого, а також забезпечить обов'язковість виконання умов такої угоди, бо в разі їх порушення будуть наставити наслідки, передбачені у ст. 476 КПК.

Саме таким шляхом йдуть зарубіжні країни, які визнають одним із правових наслідків укладення угоди про примирення у кримінальному провадженні можливість звільнення від кримінальної відповідальності. Таке звільнення має обов'язковий, проте у той же час і умовний характер, бо у разі, якщо після звільнення умови угоди не виконуються, рішення суду підлягає скасуванню, а особа – кримінальній відповідальності на загальних підставах.

Вважаємо, що така правова регламентація застосування звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим створить додаткові гарантії захисту

прав потерпілого, а також буде дисциплінувати правопорушників і стимулювати їх до повного усунення заподіяної ними шкоди. До того ж такі зміни у кримінально-процесуальному законодавстві України дозволять формалізувати волевиявлення потерпілого, бо нині КПК не містить вказівки на те, в якій саме формі має бути здійснена заява про примирення, які підстави звільнення від кримінальної відповідальності відповідно до положень ст. 46 КК.

Пропонуємо узгодити положення норм матеріального та процесуального права, доповнивши ст. 471 КПК положенням, згідно з яким сторони угоди про примирення можуть також узгоджувати *питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності*. Статтю 476 КПК доцільно доповнити вказівкою на те, що в разі невиконання угоди скасуванням підлягає не тільки вирок суду, а й *ухвала про звільнення від кримінальної відповідальності*.

Також необхідно узгодити між собою і положення ст. 56 і ч. 2 ст. 288 КПК. Справа у тому, що відповідно до п. 5 ч. 3 ст. 56 КПК, в якому окреслюються права потерпілого у кримінальному процесі, потерпілий наділяється правом лише «висловлювати свою думку під час вирішення питання про призначення покарання обвинуваченому, а також висловлювати свою думку при вирішенні питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру». Що ж стосується права потерпілого висловлюватися щодо можливості звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності, то стосовно цього у ст. 56 КПК відсутня будь-яка вказівка.

Згідно з ч. 2 ст. 288 КПК «суд зобов'язаний з'ясувати думку потерпілого щодо можливості звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності». У зв'язку з цим виникає досить дивна правова ситуація, коли у загальній процесуальній нормі право висловлюватися щодо звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності за потерпілим не закріплено, тоді як суд має враховувати його думку з цього питання при застосуванні окремого виду звільнення від кримінальної відповідальності. З метою усунення цих неузгодженостей доцільно п. 5 ч. 3 ст. 56 КПК доповнити положенням, згідно з яким потерпілий має право *висловлювати свою думку під час вирішення питання про звільнення підозрюваного (обвинуваченого) від кримінальної відповідальності*.

Висновки. Таким чином, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим (ст. 46 КК) слід визнавати виявом альтернативного вирішення кримінально-правового конфлікту у кримінальному провадженні. Проте, щоб реалізація положень ст. 46 КК на практиці забезпечувала всебічний захист прав сторін кримінально-правового конфлікту, в основі їх застосування має перебувати угода про примирення, тобто формалізована письмова форма фіксації факту того, що потерпілий повністю пробачив особу, яка порушила його права, а також досягнуті сторонами домовленості щодо умов і порядку відновлення порушеного права потерпілого та його згода на звільнення підозрюваного / обвинуваченого від кримінальної відповідальності як наслідок виконання умов цієї угоди.

Поширення правових наслідків невиконання угоди про примирення, передбачених у ст. 476 КПК, на випадки звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим (ст. 46 КК) створить додаткові правові гарантії захисту прав потерпілого від невиконання підозрюваним / обвинуваченим взятих на себе зобов'язань перед потерпілим.

Список використаних джерел:

1. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності : монографія. Київ : Атіка, 2004. 296 с.
2. Семчишин О.Р. Відновне правосуддя: перспективи інституціоналізації в українському суспільстві. *Наукові записки НаУКМА. Серія: Соціологічні науки*. 2010. Т. 109. С. 37–40.
3. Бойко А.М. Відшкодування заподіяної злочином шкоди як одна з умов звільнення від кримінальної відповідальності. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. Том 5, № 3(16). С. 1–4.

4. Наджафов О. Угоди за Кримінальним процесуальним кодексом України. *Вісник прокуратури*. 2012. № 9. С. 44–53.
5. Чумак К. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим vs. угода про примирення: проблеми розмежування. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. С. 135–141.
6. Навроцька В. Поняття потерпілого від злочину у ст. 46 КК України та відшкодування заподіяної шкоди у разі смерті потерпілого. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2019 : альманах наукових досліджень*. 2019. 278 с.
7. Рекомендація NR (99) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам Ради, зацікавленим в організації медіації у кримінальних справах. Міжнародний документ від 15.09.1999 № R(99)19. Комітет Міністрів Ради Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_828.
8. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою. Резолюція 40/34 от 29 ноября 1985 года. Генеральная Ассамблея ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_114.
9. Віденська декларація про злочинність і правосуддя: відповіді на виклики XXI століття. Міжнародний документ, прийнятий на Десятому Конгресі ООН щодо попередження злочинності та поведження з правопорушниками. Відень, 10-17 квітня 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_443/print.
10. Про місце жертв злочинів у кримінальному судочинстві. Основоположне рішення від 15 березня 2001 року № 2001/220/ЖНА. Рада Європейського Союзу. URL: https://issuu.com/uccg/docs/16_fr_decision_ukr.
11. Давиденко С. Проблеми вдосконалення норм інституту звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 3(62). С. 276–285.
12. Іванов А. Примирення винного з потерпілим: проблеми практики (заголовок з екрану). URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/94931-primirennya-vinnogo-z-poterplim-na-pdstav-st-46-kk-ykrani>.

ЄВДОКИМОВА О. В.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права № 1
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 343.235

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.5.22>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОБСТАВИН, ЯКІ ОБТЯЖУЮТЬ ПОКАРАННЯ, У ЗВ'ЯЗКУ З ВПРОВАДЖЕННЯМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ

Стаття присвячена аналізу правової регламентації обставин, що обтяжують покарання. Встановлено, що у зв'язку з останніми змінами до Кримінального кодексу України (далі – КК) було введено нове поняття «кримінальний проступок». Кримінальний проступок – це діяння, за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі.

